

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА КЛАСИЧНИХ, ВІЗАНТІЙСЬКИХ І СЕРЕДНЬОВІЧНИХ
СТУДІЙ

ЛАТИНСЬКА МОВА

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **03 гуманітарні науки**

(шифр і назва напрямку)

спеціальність **035 філологія**

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП 2.1.17)

Львів – 2016 рік

Навчальна програма дисципліни складена: Шепель Г. В.

(вчена ступінь, вчене звання, ім'я та ініціали автора (ів)
програми)

Навчальна програма дисципліни затверджена на засіданні кафедри
Класичних, візантійських та середньовічних студій

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедрою _____ / _____ /
(підпис)

(прізвище, ініціали)

Схвалено Вченою Радою УКУ

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Латинська мова» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів філологів 03035. Згідно з навчальним планом бакалаврської програми спеціальності філологія загальне вивчення дисципліни здійснюється впродовж чотирьох семестрів на першому і другому роках навчання.

Предметом навчальної дисципліни «Латинська мова» для першого року вивчення є набуття знань з морфології та основ синтаксису латинської мови класичного і посткласичного періодів, а також засвоєння найуживанішої лексики (чотириста лексичних одиниць), що дає можливість навчитись читати, аналізувати та розуміти латиномовні тексти.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Латинська мова», який згідно з навчальним планом підготовки бакалаврів вивчається упродовж чотирьох семестрів, на першому році навчання, створюючи теоретичні і практичні передумови для читання, розуміння та інтерпретації латиномовної літературної, історичної, філософської, релігійної і культурної спадщини, виступає необхідною ланкою в циклі дисциплін загальної та професійної підготовки для спеціальності «Філологія», зокрема, таких, як «Святе Письмо: історія спасіння Старого і Нового Завітів», «Світові цивілізації», «Україна: історія, культура, ментальність», «Філософські тексти», «Ключові тексти української літератури», «Ключові тексти античної літератури», «Ключові тексти середньовічної літератури», «Українська література. Від монументалізму до бароко», «Біблія і література», «Історія літератури», «Християнські апокрифи: українська рецепція», «Середньовічна християнська філософія», «Ключові тексти літератури Відродження», «Архітектурна спадщина», й ін.

Програма навчальної дисципліни для першого року вивчення складається з двох модулів, які поділяються на 8 змістових модулів:

1. Змістовий модуль I. Графіка, фонетика та орфоепія латинської мови. Іменники I–II відміни: граматичні категорії, загальна характеристика, парадигми відмінювання і родові винятки. Дієслово у системі інфекта: граматичні категорії та загальна характеристика; теперішній час дійсного і

наказового способів активного стану – правила утворення та парадигми відмінювання.

2. Змістовий модуль II. Прикметники I–II відміни: граматичні категорії, загальна характеристика і парадигми відмінювання. Займенники: граматичні категорії й розряди. Присвійні, вказівні, зворотний, особові займенники: загальна характеристика та парадигми відмінювання. Займенникові прикметники. Дієслово у системі інфекта: теперішній час пасивного стану дійсного і наказового способів – загальна характеристика, правила утворення й парадигми відмінювання; неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Синтаксис відмінків.

3. Змістовий модуль III. Дієслово в системі інфекта: минулий час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану – загальна характеристика, правила утворення та парадигми відмінювання. Вказівні й означальні займенники: загальна характеристика і парадигми відмінювання. Синтаксис відмінків.

4. Змістовий модуль IV. Дієслово в системі інфекта: майбутній час недоконаного виду активного та пасивного стану дійсного і наказового способів – загальна характеристика, правила утворення та парадигми відмінювання; неозначена форма майбутнього часу недоконаного виду активного і пасивного стану. Іменники III відміни: загальна характеристика, групи, парадигми відмінювання та родові винятки.

5. Змістовий модуль V. Прикметники III відміни: загальна характеристика, групи і парадигми відмінювання. Синтаксичний зворот знахідного відмінка з неозначеною формою дієслова: загальна характеристика, способи вираження теперішнього, минулого та майбутнього часів активного і пасивного станів у звороті та особливості використання конструкції в латинській мові. Дієслово в системі інфекта: дієприкметник теперішнього часу активного стану – загальна характеристика, правила утворення, парадигма відмінювання й узгодження з іменниками. Відносний, питальні, неозначені займенники: загальна характеристика і парадигми відмінювання. Синтаксис відмінків.

6. Змістовий модуль VI. Дієслово у системі перфекта: минулий час доконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану – загальна характеристика, правила утворення і парадигми відмінювання; неозначена форма минулого часу доконаного виду активного та пасивного стану; дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Ступені порівняння прикметників і прислівників: загальна характеристика, види, способи утворення та парадигми відмінювання. Іменники IV–V відміни: загальна характеристика, парадигми відмінювання й родові винятки. Займенники: означальний та заперечні займенники. Синтаксичний зворот називного відмінка з неозначеною формою дієслова: загальна характеристика, способи вираження теперішнього, минулого і майбутнього часів активного та пасивного станів у звороті, особливості використання конструкції в латинській мові. Синтаксис відмінків.

7. Змістовий модуль VII. Дієслово у системі перфекта: давноминулий і майбутній час доконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану – загальна характеристика, правила утворення і парадигми відмінювання. Відкладні та напіввідкладні дієслова: загальна характеристика і правила відмінювання. Синтаксичний зворот незалежного аблатива: загальна характеристика, особливості використання й перекладу.

8. Змістовий модуль VIII. Дієслово у системі інфекта та перфекта: умовний спосіб – загальна характеристика, правила утворення форм теперішнього, минулого недоконаного виду, минулого доконаного виду і давноминулого часів активного та пасивного станів і парадигми відмінювання. Значення умовного способу в незалежних та підрядних реченнях (загальна характеристика). Числівники: категорії, правила утворення (загальна характеристика) й узгодження з іменниками. Римський календар.

Згідно з навчальним планом до основних видів занять належать практичні заняття, самостійна робота студентів і консультації. Практичні заняття передбачають: пояснення граматичного матеріалу викладачем; вправи з відмінювання іменникових, прикметникових, займенникових, числівникових, дієприкметникових та дієслівних форм; вправи з перекладу речень і текстів українською й латинською мовами; перевірку письмових домашніх завдань; перевірку

засвоєння студентами лексичного та граматичного матеріалу; переклад оригінальних латиномовних текстів українською мовою. Самостійна робота студентів полягає у засвоєнні визначеного навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Консультації, індивідуальні чи групові, призначені для роз'яснення студентам теоретичних або практичних питань з латинської мови.

Засвоєння навчального матеріалу перевіряється за допомогою поточного контролю, який здійснюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, та проміжного контролю під час практичних підсумкових занять. До головних засобів діагностики рівня підготовки студентів з курсу «Латинська мова» належать фронтальне й індивідуальне опитування лексичного і граматичного матеріалу, письмові тематичні й модульні роботи, а також контроль практичних навичок. Підсумковий семестровий контроль здійснюється після завершення кожного семестру: під час заліку, який студент, за умови успішного виконання навчальної програми, отримує за підсумками семестру – в першому семестрі, та на іспиті, який становить 50 відсотків від підсумкової оцінки – у другому семестрі.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення дисципліни «Латинська мова» на філологічній програмі гуманітарного факультету є підготовка спеціалістів, які після першого навчального року, засвоївши достатній обсяг граматичного (морфологічного і синтаксичного) та лексичного матеріалу, свідомо й грамотно використовуватимуть здобуті знання для перекладу та інтерпретації літературних, історичних, філософських, релігійних й інших латиномовних джерельних матеріалів класичного і посткласичного періодів.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Латинська мова» є засвоєння морфології й основ синтаксису класичного та посткласичного періодів і найуживанішої лексики (чотириста одиниць) з метою набуття вміння читати, аналізувати та розуміти оригінальні латиномовні тексти.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, у результаті вивчення латинської мови на першому курсі студенти повинні **знати**: графіку, фонетику й орфоепію мови; загальну характеристику дієслівних, іменникових, прикметникових, займенникових, числівникових та прислівникових форм; парадигми відмінювання дієслів чотирьох дієвідмін у теперішньому часі, імперфекті, майбутньому часі доконаного й недоконаного видів, перфекті і плюсквамперфекті дійсного та наказового способів активного і пасивного станів; способи утворення, відмінювання та вживання віддієслівних форм (дієприкметників теперішнього часу активного стану, дієприкметників минулого часу пасивного стану, дієприкметників майбутнього часу активного стану, інфінітивів); особливості утворення часових форм відкладних і напіввідкладних дієслів; парадигми відмінювання дієслів чотирьох дієвідмін у теперішньому часі, імперфекті, перфекті й плюсквамперфекті умовного способу активного і пасивного станів; загальну характеристику значення умовного способу в незалежних та підрядних реченнях; парадигми відмінювання іменників першої, другої, третьої, четвертої і п'ятої відмін; парадигми відмінювання й утворення ступенів порівняння прикметників; способи утворення прислівників та їх ступенів порівняння; парадигми відмінювання займенників усіх розрядів; керування відмінками прийменників; систему сполучників; синтаксис відмінків; синтаксичні конструкції (синтаксичний зворот незалежного аблатива; синтаксичні звороти знахідного і називного відмінків з неозначеною формою дієслова); синтаксис простого речення; лексичний мінімум чотириста одиниць; сто усталених виразів, фразеологізмів, ідіом, крилатих висловів й сентенцій; принципи і правила перекладу; та **вміти**: писати і читати, дати характеристику дієслівних, іменникових, прикметникових, займенникових, числівникових та прислівникових форм; провідніяти дієслова чотирьох дієвідмін у теперішньому часі, імперфекті, майбутньому часі доконаного й недоконаного видів, перфекті та плюсквамперфекті дійсного і наказового способів активного й пасивного станів; утворити та провідніяти віддієслівні форми (дієприкметники теперішнього часу активного стану, дієприкметники минулого часу пасивного стану, дієприкметники

майбутнього часу активного стану, інфінітиви); утворити часові форми відкладних і напіввідкладних дієслів; провідміняти дієслова чотирьох дієвідмін у теперішньому часі, імперфекті, перфекті й плюсквамперфекті умовного способу активного і пасивного станів; пояснити значення умовного способу в незалежних та підрядних реченнях; провідміняти іменники першої, другої, третьої, четвертої і п'ятої відмін; провідміняти та утворити ступені порівняння прикметників; утворити прислівники та їх ступені порівняння; провідміняти займенники усіх розрядів; перелічити керування відмінками прийменників; назвати сполучники; розпізнати синтаксичні функції відмінків; утворити та визначити у текстах синтаксичні конструкції (синтаксичний зворот незалежного аблатива; синтаксичні звороти знахідного і називного відмінків з неозначеною формою дієслова); окреслити основні правила утворення й закономірності функціонування простих речень; оперувати лексичним мінімумом з чотирьохсот одиниць; оперувати стома усталеними виразами, фразеологізмами, ідіомами, крилатими висловами та сентенціями; а головне – застосовувати детально перелічені попередньо знання з граматики (морфології і синтаксису) під час перекладу латиномовних текстів.

Вивчення дисципліни «Латинська мова» відповідно до навчального плану на першому році становить 240 годин, з яких 120 – практичні заняття, 120 – самостійна робота, що становить 8 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Графіка, фонетика та орфоепія латинської мови. Іменники I–II відміни: граматичні категорії, загальна характеристика, парадигми відмінювання і родові винятки. Дієслово у системі інфекта: граматичні категорії та загальна характеристика; теперішній час дійсного і наказового способів активного стану – правила утворення та парадигми відмінювання.

Вступна лекція.

Предмет і завдання курсу. Коротка історія латинської мови та її значення для філологічної науки.

Тема 1. Фонетика.

Латинський алфавіт. Вимова голосних, дифтонгів, диграфів, приголосних і буквосполучень. Довгота та короткість складу. Наголос.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 2. Граматичні категорії іменника. Іменники І відміни.

Граматичні категорії: рід, число, відмінок та відміна. І відміна іменників: загальна характеристика, словникова форма, визначення основи, парадигма відмінювання і родові винятки.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 3. Граматичні категорії дієслова. Дієслово в системі інфекта – теперішній час активного стану.

Граматичні категорії дієслова: час, спосіб, стан, особа, число та дієвідміна. Дієслово у системі інфекта: теперішній час дійсного і наказового способів активного стану – загальна характеристика, основа інфекта, правила утворення та парадигми відмінювання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 4. Іменники II відміни.

II відміна іменників: загальна характеристика, словникова форма, визначення основи, парадигми відмінювання й родові винятки.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль II. Прикметники I–II відміни: граматичні категорії, загальна характеристика і парадигми відмінювання. Займенники: граматичні категорії й розряди. Присвійні, вказівні, зворотний, особові займенники: загальна характеристика та парадигми відмінювання. Займенникові прикметники. Дієслово у системі інфекта: теперішній час пасивного стану дійсного і наказового способів – загальна характеристика, правила утворення й парадигми відмінювання; неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Синтаксис відмінків.

Тема 5. Прикметники I–II відміни. Присвійні займенники.

Граматичні категорії прикметника: рід, число, група і відміна. Прикметники I–II відміни: загальна характеристика, словникова форма, парадигми відмінювання та узгодження з іменниками різних відмін. Присвійні займенники: загальна характеристика і парадигми відмінювання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 6. Особові, вказівні та зворотний займенники.

Особові, вказівні й зворотний займенники: загальна характеристика та парадигми відмінювання особових займенників – «ego, tu, nos, vos», вказівного

займенника – «is, ea, id» і зворотного займенника – «sui».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 7. Займенникові прикметники.

Займенникові прикметники: загальна характеристика і правила відмінювання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 8. Дієслово в системі інфекта – теперішній час пасивного стану.

Теперішній час пасивного стану дійсного та наказового способів: загальна характеристика, правила утворення й парадигми відмінювання. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Пасивний зворот. Синтаксис відмінків – «*ablativus auctoris*», «*ablativus instrumenti*» та «*genetivus loci*».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль III. Дієслово в системі інфекта: минулий час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану – загальна характеристика, правила утворення та парадигми відмінювання. Вказівні й означальні займенники: загальна характеристика і парадигми відмінювання. Синтаксис відмінків.

Тема 9. Дієслово в системі інфекта – минулий час недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану.

Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного

стану: загальна характеристика, правила утворення й парадигми відмінювання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 10. Вказівні та означальні займенники.

Вказівні займенники – «hic, ille, iste» й означальний займенник – «ipse»: загальна характеристика, відмінювання та узгодження з іменниками. Синтаксис відмінків – «genetivus pretii» й «ablativus pretii».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль IV. Дієслово в системі інфекта: майбутній час недоконаного виду активного та пасивного стану дійсного і наказового способів – загальна характеристика, правила утворення та парадигми відмінювання; неозначена форма майбутнього часу недоконаного виду активного і пасивного стану. Іменники III відміни: загальна характеристика, групи, парадигми відмінювання та родові винятки.

Тема 11. Дієслово в системі інфекта – майбутній час недоконаного виду активного і пасивного стану.

Майбутній час недоконаного виду активного та пасивного стану дійсного і наказового способів: загальна характеристика, правила утворення та парадигми відмінювання. Неозначена форма майбутнього часу недоконаного виду активного і пасивного стану.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 12. Іменники III відміни.

III відміна іменників: загальна характеристика та групи. Приголосна, мішана і голосна групи: загальна характеристика, парадигми відмінювання й родові винятки.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль V. Прикметники III відміни: загальна характеристика, групи і парадигми відмінювання. Синтаксичний зворот знахідного відмінка з неозначеною формою дієслова: загальна характеристика, способи вираження теперішнього, минулого та майбутнього часів активного і пасивного станів у звороті та особливості використання конструкції в латинській мові. Дієслово в системі інфекта: дієприкметник теперішнього часу активного стану – загальна характеристика, правила утворення, парадигма відмінювання й узгодження з іменниками. Відносний, питальні, неозначені займенники: загальна характеристика і парадигми відмінювання. Синтаксис відмінків.

Тема 13. Прикметники III відміни.

Прикметники III відміни: загальна характеристика, словникова форма, групи, парадигми відмінювання та узгодження прикметників з іменниками різних відмін.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 14. Синтаксичний зворот знахідного відмінка з неозначеною формою дієслова – «accusativus cum infinitivo».

Синтаксичний зворот знахідного відмінка з неозначеною формою дієслова: загальна характеристика та способи вираження теперішнього, минулого й майбутнього часів активного і пасивного станів у звороті.

Особливості використання конструкції «accusativus cum infinitivo» в латинській мові.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 15. Дієслово в системі інфекта – дієприкметник теперішнього часу активного стану. Відносний, питальні та неозначені займенники.

Дієприкметник теперішнього часу активного стану: загальна характеристика, правила утворення, парадигма відмінювання й узгодження з іменниками. Відносний – «qui, quae, quod», питальні та неозначені займенники: загальна характеристика і парадигми відмінювання. Синтаксис відмінків – «dativus possesivus».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль VI. Дієслово у системі перфекта: минулий час доконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану – загальна характеристика, правила утворення і парадигми відмінювання; неозначена форма минулого часу доконаного виду активного та пасивного стану; дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Ступені порівняння прикметників і прислівників: загальна характеристика, види, способи утворення та парадигми відмінювання. Іменники IV–V відміни: загальна характеристика, парадигми відмінювання й родові винятки. Займенники: означальний та заперечні займенники. Синтаксичний зворот називного відмінка з неозначеною формою дієслова: загальна характеристика, способи вираження теперішнього, минулого і майбутнього часів активного та пасивного станів у звороті, особливості використання конструкції в латинській мові. Синтаксис відмінків.

Тема 16. Дієслово в системі перфекта – минулий час доконаного виду активного і пасивного стану.

Минулий час доконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану: загальна характеристика, основа перфекта, правила утворення і парадигми відмінювання. Дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Неозначена форма минулого часу доконаного виду активного та пасивного стану.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 17. Ступені порівняння прикметників та прислівників.

Ступені порівняння прикметників і прислівників: загальна характеристика, види, способи утворення та парадигми відмінювання. Особливості утворення суфіксальних, суплетивних і описових ступенів порівняння прикметників та суфіксальних і суплетивних ступенів порівняння прислівників. Синтаксис відмінків – «*ablativus comparationis*» та «*genetivus partitivus*».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 18. Іменники IV відміни.

IV відміна іменників: загальна характеристика, парадигми відмінювання і родові винятки.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 19. Іменники V відміни.

V відміна іменників: загальна характеристика, парадигма відмінювання та родові винятки.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 20. Означальний та заперечні займенники.

Означальний займенник – «idem, eadem, idem» і заперечні займенники – «nemo, nihil»: загальна характеристика, парадигми відмінювання та узгодження з іменниками. Синтаксис відмінків – «ablativus temporis».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 21. Синтаксичний зворот називного відмінка з неозначеною формою дієслова – «nominativus cum infinitivo».

Синтаксичний зворот називного відмінка з неозначеною формою дієслова: загальна характеристика та способи вираження теперішнього, минулого й майбутнього часів активного і пасивного станів у звороті. Особливості використання конструкції «nominativus cum infinitivo» в латинській мові.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль VII. Дієслово у системі перфекта: давноминулий і майбутній час доконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану – загальна характеристика, правила утворення і парадигми відмінювання. Відкладні та напіввідкладні дієслова: загальна характеристика і правила

відмінювання. Синтаксичний зворот незалежного аблатива: загальна характеристика, особливості використання й перекладу.

Тема 22. Дієслово в системі перфекта – давноминулий та майбутній час доконаного виду дійсного способу активного й пасивного стану.

Давноминулий і майбутній час доконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану: загальна характеристика, правила утворення і парадигми відмінювання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 23. Синтаксичний зворот незалежного аблатива – «*ablativus absolutus*».

Синтаксичний зворот незалежного аблатива: загальна характеристика, особливості використання й перекладу. Неповний «*ablativus absolutus*».

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 24. Відкладні та напіввідкладні дієслова – «*verba deponentia ac semideponentia*».

Відкладні і напіввідкладні дієслова: загальна характеристика, визначення основи, правила відмінювання та особливості функціонування.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Змістовий модуль VIII. Дієслово у системі інфекта та перфекта: умовний спосіб – загальна характеристика, правила утворення форм теперішнього, минулого недоконаного виду, минулого доконаного виду і давноминулого часів активного та пасивного станів і парадигми відмінювання. Значення умовного

способу в незалежних та підрядних реченнях (загальна характеристика).
Числівники: категорії, правила утворення (загальна характеристика) й узгодження з іменниками. Римський календар.

Тема 25. Дієслово в системі інфекта – умовний спосіб теперішнього і минулого часу недоконаного виду активного та пасивного стану.

Умовний спосіб: загальна характеристика і значення. Теперішній та минулий час недоконаного виду умовного способу активного і пасивного стану: загальна характеристика, правила утворення й парадигми відмінювання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 26. Дієслово в системі перфекта – умовний спосіб минулого часу доконаного виду та давноминулого часу активного і пасивного стану.

Минулий час доконаного виду та давноминулий час умовного способу активного і пасивного стану: загальна характеристика, правила утворення й парадигми відмінювання. Значення кон'юнктива в незалежних реченнях.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 27. Значення умовного способу в підрядних реченнях (загальна характеристика).

Значення та функції умовного способу в підрядних реченнях (загальна характеристика). Правило послідовності часів – «Consecutio temporum». Непряме питання.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Тема 28. Числівники. Римський календар.

Числівники: категорії, правила утворення й узгодження з іменниками. Кількісні та порядкові числівники: правила утворення (загальна характеристика) і узгодження з іменниками. Розділові та прислівникові числівники (загальна характеристика). Історія творення і структура римського календаря.

Рекомендована література:

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

3. Рекомендована література

Базова література

1. Яковенко Н. М., Миронова В. М. *Латинська мова*. Львів 2002.
2. Orberg H. *Lingua Latina*. Львів 1997.

Допоміжна література

А. Лексикографічна:

1. Литвинов В. *Латинсько-український словник*. Київ 1998.
2. Трофимук М., Трофимук О. *Латинсько-український словник*. Львів 2001.
3. Дворецкий А. Х. *Латинско-русский словарь*. Москва 2006.
4. Glare P. *Oxford Latin Dictionary*. Oxford 1994.

В. Навчальна:

1. Коваль А.П., Коптілов В.В. *Крилаті вислови в українській літературній мові*. Київ 1975.
2. Литвинов В. Д. *Довідник з граматики латинської мови*. Київ 2008.
3. *Неперервна філологія: класичні, візантиністичні та неоелліністичні студії в Україні ХХ століття* / Головач У. В., Клименко Н. Ф., Ясіновський А. Ю. [та ін.]. Львів 2014.
4. Оленич Р. М. *Прісціан і антична граматика*. Львів 1973.

5. Сутула О. В. *Латинська мова у системі освіти* // Постметодика № 3. Полтава 2010, с. 31-41.
6. Цимбалюк Ю., Смурова Л., Латун Л. *Біблійна мудрість у латинських афоризмах*. Вінниця 2003.
7. Цимбалюк Ю.В. *Латинські прислів'я і приказки*. Київ 1990.
8. Соболевский С. И. *Грамматика латинского языка*. Ч. I (теоретическая). Морфология и синтаксис. Москва 1948.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Упродовж першого семестру вивчення дисципліни «Латинська мова», в якому передбачена форма семестрового контролю залік, студент може накопичити максимально 100 балів, успішно виконуючи завдання поточного і підсумкового контролю. У другому семестрі студент може отримати, за підсумками успішного виконання усіх видів контролю передбачених навчальною програмою, 50 балів та 50 балів під час письмової іспитової роботи.

5. Засоби діагностики успішності навчання

З метою діагностики успішності навчання використовуються: індивідуальне і фронтальне опитування; контрольні тематичні роботи; самостійні роботи; тестовий контроль; самоконтроль; підсумкові залікова та іспитова роботи.

До найбільш ефективних для визначення успішності навчання методів належать письмові контрольні заходи, які складаються із поточного та підсумкового контролю. Поточний письмовий контроль, за допомогою якого перевіряють засвоєння теми чи тематичного блоку, здійснюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, модульний контроль (після вивчення логічно завершених розділів) – на практичних підсумкових заняттях. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння студентами матеріалу, визначення ступеню його засвоєння, рівня вироблених навчальних і перекладацьких навичок, уміння самостійного опрацювання текстів та здатності їх осмислювання, а також вироблення навичок письмової й усної самопрезентації. Цей контроль

здійснюється за трьома напрямками: контроль за систематичністю та активністю роботи на практичних заняттях; контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання поза межами аудиторій; контроль за рівнем засвоєння і творчого використання знань під час виконання контрольних й тестових тематичних завдань.

Підсумковий контроль у першому семестрі здійснюється після його завершення у формі заліку, який студент, за умови успішного виконання навчальної програми, отримує за підсумками семестру; у другому семестрі передбачено складання письмового іспиту, який становить п'ятдесят відсотків кінцевої оцінки.

Застосування перелічених засобів діагностики дозволяє у рамках вивчення дисципліни «Латинська мова» точно оцінити знання студентів, їх навички самостійної роботи та вміння застосувати знання на практиці.